

PAPER DETAILS

TITLE: Birlesik Arap Emirligi Hikâyeciliginde Kadin Yazarlar

AUTHORS: Rumeysa Bakir Dayi

PAGES: 311-330

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3178884>

Birleşik Arap Emirliği Hikâyeciliğinde Kadın Yazarlar *The Women Writers of Short Stories in The United Arab Emirates*

Rumeysa BAKIR DAYI*

* Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi, Temel İslâm Bilimleri
Bölümü, Bayburt, Türkiye.

E-mail: rbakirdayi@bayburt.edu.tr

 <https://orcid.org/0000-0002-8945-8776>

Corresponding Author/Sorumlu Yazar:
Rumeysa BAKIR DAYI,
Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi, Temel İslâm Bilimleri
Bölümü, Bayburt, Türkiye.

Submission/Başvuru:
31 Mayıs/May 2023

Acceptance /Kabul:
29 Eylül/September 2023

Citation Atfı/:
BAKIR DAYI, Rumeysa, "Birleşik Arap
Emirliği Hikâyeciliğinde Kadın Yazarlar."
*Istanbul Journal of Arabic
Studies (ISTANBULJAS)* 6, no. 2 (2023):
311-330.

Öz

Hikâyecilik, Birleşik Arap Emirlikleri'nde diğer körfez ülkelerinde olduğu gibi XIX. yüzyılın sonlarında başlamıştır. Hikâyecilik, toplumda eğitim yaygınlaştıkça, kültürel gelişimin artışına paralel olarak kendine yer edinmiştir. Petrolün bulunması sonucu ortaya çıkan yeni yaşam tarzı sosyal değişmeye bir zemin hazırlamış ve bu değişim Arap edebiyatına da yansımıştır. 1979'dan itibaren Birleşik Arap Emirlikleri'nde hikâyecilik alanında ciddi çalışmalar göze çarpmaya başlamıştır. Özellikle Dirâsât dergisi, sayfalarını yeni yazarlara açmış ve yeni edebî türlerin gelişimini desteklemiştir. Bu dönemde kadın yazarların da ciddi girişimleri Birleşik Arap Emirlikleri'nde görülmeye başlamıştır. Bunların arasında Meryem Cum'a Ferac, Selmâ Matar Seyf, romantizmin etkisi altında olan Emine Abdullah, Zebyâ Hamîs ve Emine b. Şihâb'ı görebiliriz. Zira Selmâ Matar Seyf, Meryem Cum'a Ferac ve Emine Abdullah tarafından ortaklaşa basılan derleme en-Neşîd, Birleşik Arap Emirlikleri'nde hikâyeciliğe büyük katkı sağlamıştır. Bu çalışmada, Birleşik Arap Emirlikleri hikâyeciliğinde önemli bir yere sahip olan kadın yazarlara ve onların hüznün, sevinç, acı, ağlayış, haykırış ve gülümseyiş gibi duygularla harmanladıkları hikâyelerinde işledikleri deniz, kadın, aşk, vatan, eğitim gibi temalara değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Birleşik Arap Emirliği, Kadın Yazarlar, Arap Hikâyeciliği, Arap Edebiyatı.

Abstract

Storytelling began in the United Arab Emirates at the end of the 19th century, as in other Gulf countries. Storytelling has taken place in parallel with the increase in cultural development as education spreads in the society. The new lifestyle that emerged as a result of the discovery of oil prepared a ground for social change and this change was also reflected in world literature. Since 1979, noteworthy studies in the field of storytelling have begun to emerge in the United Arab Emirates. Especially Dirâsât magazine

allowed new authors to write on its pages and supported the development of new literary genres. In this period, serious initiatives of women writers began to be seen in the United Arab Emirates. Among them we can see Maryam Jumaa Faraj, Salma Matar Saif, Amina Abdullah who was under the influence of romanticism, Zabya Khamis and Emine b. Shihâb as the compilation named *en-Neşîd*, which was published jointly by Salma Matar Saif, Maryam Jumaa Faraj and Amina Abdullah, made a great contribution to storytelling in the United Arab Emirates. In this study, the women writers who have an important place in the storytelling of the United Arab Emirates and their themes such as sea, woman, love, homeland, education, which they deal with in their stories, which they blend with emotions such as sadness, joy, pain, crying, shouting and smiling, will be discussed.

Keywords: The United Arab Emirates, Women Writers, Arab Storytelling, Arabic Literature.

Extended Abstract

Story, in eastern societies, has been the most effective literary genre in conveying history, experiences, advice and wise words to people. Pain, joy, heroism, exemplary events take place in folk literature, tales, anecdotes, and masnavi. As in the *One Thousand and One Nights*, people write the stories as a reminder to the later ones with the lessons they learned from their previous lives. In fact, the main purpose of the stories is to educate and give wisdom. Scholars in the eastern lands preferred to put their knowledge and experience in the plain and attractive form of the story, without bothering the people, leaving the taste on the palate. Thus, they had the opportunity to convey religious and philosophical issues to the public more quickly. Therefore, we can say that the history of short storytelling in eastern society is more rooted than in the west. In the old times, when metaphysical phenomena were accepted, fairy tales and epics, in which extraordinary beings such as jinn, fairy, ghosts, afterlife fictions such as heaven and hell, heroes equipped with different powers, found their place in Eastern storytelling.

Despite the fact that storytelling in the United Arab Emirates started later than in other Gulf countries, noteworthy initiatives of women writers began to be seen. In 2010, the UAE Ministry of Culture and Youth and Community Services had the stories of some UAE women writers translated into French. These works consist of outstanding works by many more courageous and realist women writers from the UAE, such as Sheikha al-Nakhi, Amina Bou Shehab, Salma Matar Saif, Maryam Jumaa Faraj, Asmaa al-Zarouni. These women writers touch upon almost all the problems and dreams of society in their works. Another remarkable point among the women writers of the UAE is that they try to convey the subjects they deal with using short stories rather than poetry, drama and novels. The reason why they prefer the short story is that they want to give the flow of life in short but effective prose type short stories without complying with the emotional and harmonious rhythm of the poem. The women writers of the UAE, while dealing with the impact of harsh and

oppressive characters on society, tried to combine complex emotions such as love, happiness, fear and anxiety, which consist of social restrictions.

The subjects that draw attention in the stories of the writers of the UAE are mostly related to the sea due to their geographical location, and the bird was used as a symbol of liberation from the drama and events experienced. Because it is said that the first sound that every child born in this region hears is the sound of the sea. As such, it was impossible for the main subject of the story not to be the sea. In addition, the word *al-Hulm*, which means imagination and dream, is frequently encountered in stories. This situation can be explained in two ways. On the one hand, the possibility and desire of the dreams to come true in the emotional world of the writers, and on the other hand, they can only be limited to dreams.

The joint work of UAE women writers has also contributed greatly to storytelling. For example, *an-Naşîd* that is a compilation jointly published by Salma Matar Saif, Maryam Jumaa Faraj and Amina Abdullah. UAE story writers focused on the same themes, primarily the sea, the desert, social oppression, rights of women, the development of education, and the sociological and philosophical backgrounds of the characters' thoughts. In addition, we can see Amina Abdullah, Zabya Khamis and Amina Bou Shehab, who are under the influence of romanticism, as well as Salma Matar Saif, who deals with the social form with all its reality, and Sâra al-Carvan, who narrates the reality of war.

Trying to get rid of the traditions of tribal life is also one of the ideas that the stories try to give. The trend towards realism in the United Arab Emirates has been noticed recently. The influence of women writers in UAE storytelling is quite wide. They differ from each other in terms of the subjects they cover. In the works of the authors, in the colorful atmosphere of emotions such as sadness, joy, pain, crying, shouting and smiling, a tour is taken in the depths of the human spirit and society. In the stories, besides the desire to preserve the Arabic language and the social form of the society, we also hear the voice of the chains of the society that desire to be broken.

Birleşik Arap Emirliği Hikâyeciliğinde Kadın Yazarlar

GİRİŞ

Olmuş, olması mümkün veya tamamen hayal ürünlerinden beslenerek, kişi ve olaylar örgüsüne bağlı olarak gelişen anlatım sanatına hikâye denilir. Modern anlamda hikâyenin ilk örnekleri 18.yy'da batıda görülmüş olup ele alınan kısa hikâyecilik, 19.yy'da romandan ayrılıp yeni bir tür olarak gelişmiştir. Bu dönemlerde yazılan kısa hikâyelerde toplumun ahlaki özelliklerini ve geleneklerine yer verilmiş ve daha çok realist yazarlar tarafından kaleme alınmıştır.

Modern Arap edebiyatında kısa hikâyeyi; el-kışsa (Story/Historie/Hikâye), el-kışsatu'l-kaşîra (Short Story/Nouvella/Kısa Öykü) ve el-uşşûsa (Tale/Conte/Masal) olmak üzere üç terim karşılamaktadır. Bazı edebiyatçılar bunu el-hikâye, el-uşşûsa ve el-kışsatu'sağîra olarak adlandırırken bazıları da sadece el-kışsa kelimesini kullanmayı tercih etmişlerdir. Hatta modern Arap edebiyatının öncülerinden Mahmud Teymur'a göre el-kışsa kelimesi kısa hikâye ve roman arasına tekabül etmektedir.¹ Ayrıca el-kışsa, el-kışsatu'l-kaşîradan daha geniş olup zaman ve olaylar daha değişkendir. Olaylar daha bütün olarak aktarılır. Folklorik hikâyelere hayali ürünleri de ekleyerek hikâyelerin okuyucu üstünde etkili olma çabası yatmaktadır.² Zira öykücülük ya da diğer bir adıyla kısa hikâye, dilin bütün güzelliklerini kullanarak, duygusal bilgi ve anlam aktarımı yapıp, kelimelerin bütün anlam zenginliklerini keşfederek; çağrışımlar ve göndermelerle okuyucuyu duygusal bir atmosfere çekmektedir.³

Şiir tarihinin daha eski çağlara dayandığı Doğu edebiyatında öykü, nesirden ziyade daha usta oldukları nazım şeklinde kendini göstermiş olup manzum olarak yazılmıştır. Doğu'da öykü geleneğinin temellerini de mesneviler, halk hikâyeleri ve divanlar teşkil etmektedir. Bu, hem şiirsel hem de nesir yazılarının anlatımında kullanılan tasvir ve imgelerin ritmik öğelerle birleşerek eserin akışını kolay hale getirmekle birlikte, okuyucunun olayın içine sürüklenmesine de sebep olmaktadır.⁴

¹ Hüseyin Yazıcı, *The Short Story In Modern Arabic Literature* (Kahire: General Egyptian Book Organization, 2004), 14; Rahmi Er, *Arap Edebiyatı* (İstanbul: DİA, 2008), 35: 164-166.

² İbrahim Fethi, *Mu'cemu'l-Mustalahâtî'l-Edebiyye* (Tunus: el-Müessetü'l-Arabiyyetü li'n-Nâşirîne'l-Müttehidine, 1986), 187, 272.

³ Muhammed Mustafa Ebû Şevârib, *el-Medhalu İlâ Funûni'n-Nesri'l-Edebiyyi'l-Hadîs ve Mehârâtuhu't-Ta'bîriyye* (İskenderiye: Dâru'l-Vefâi lidünyâ et-Tıbbâ'at ve'n-Neşr, 2007), 148.

⁴ Necip Tosun, *Modern Öykü Kuramı* (Ankara: Hece Yayınları, 2014), 148.

Arap edebiyatında öykücülüğün Batı'dan alındığına dair görüşler bulunsa da Cahiliye döneminde gece sohbetleri adı altında anlatılan hikâyeler, İslami dönemde yazılan daha çok dini hikâyeler göstermektedir ki; Arap edebiyatında kısa öykücülük zamanla biçimsel olarak farklılık gösterse bile klasik döneme ve geleneksel anlatı biçimlerine kadar dayanmaktadır. Buna kutsal kitaplardaki peygamber kıssalarını, dini ve tarihi hikâye motiflerini örnek olarak verebiliriz. Daha sonraki dönemlerde İran ve Hindistan toplumuyla iletişime geçilip farklı kültür ve toplumla bir araya gelmesi de yabancı kaynaklı hikâyelerin Arapçaya aktarılmasına sebep olmuştur. Arap halkı, öncelikle *Kelile ve Dimne* gibi felsefi hikâyelerle daha sonra Arap edebiyatının klasik hikâye formunda kaleme alınan ve aşk hikâyesi olmakla birlikte tasavvufi bir yöne de sahip olan *Ḳays ve Leylâ* (Mecnûn ve Leylâ) hikâyesi ile tanışmıştır.⁵ Bu da bize göstermektedir ki; Arap toplumunda hikâye anlatımı dini hikâyelerden, peri masallarından, münecimlik gibi gerçeküstü olayların hikâyelerine ve zamanla şekil ve konu değiştirip makamlara ve kahramanlık hikâyelerine kadar uzanmaktadır.⁶

Arap dünyasında modern anlamda öykücülük, gazeteci öykücülük adıyla ortaya çıkmış olup deneme hikâyeciliğine dayalı bu yazınsal tür, öykünün ilk adımları sayılmıştır. Arap dünyasının ilk edebi dergisi olan *el-Cinân* dergisi daha sonra *ed-Diyâ'*, *el-Câmî'a* dergisi gibi gazete ve dergi basımlarıyla Arapça hikâyelerin neşredilmesi ve halkın yabancı hikâyeleri tercüme yoluyla okumaları sağlanmıştır. Maḥmûd Teymûr (1894-1973), Maḥmûd Tâhir Lâşîn (1894-1954) ve el-Fecr dergisinde öyküler çıkaran diğer edebiyatçıların da başta Mısır olmak üzere Arap öyküsünün olgunlaşmasında etkileri olmuştur. Mesela “Mısırlı Moupassant” lakabıyla öykülerini yazan Maḥmûd Teymûr, otuzdan fazla kitabı ve yüzlerce öyküsü ile dönemin en üretken öykü yazarları arasında ilk sıradadır.⁷ Arap edebiyatında modern anlamda ilk öykücülüğün temelleri Mısır ve Lübnan'da atılmış olup diğer Arap ülkeleri daha çok 20.yy'da öykü bağlamında eserler vermiştir.

Birleşik Arap Emirliğinde Hikâyecilik

Kültürel hayat ve yaşanan tarihsel olaylar, bir ülkenin edebiyatını etkileyen en etken faktörler arasındadır. Bu nedenle BAE hikâyeciliğine geçmeden önce ülkenin kültürel hayatından bahsetmek gerekmektedir. Zira körfez ülkelerinin ve özelde BAE'nin Süveyş Kanalı'nın açılmasına kadar diğer ülkelerle olan iletişimi ve ticari

⁵ Er, *Arap Edebiyatı*, 35: 164-166; Kenan Demirayak, *Arap-İslam Edebiyatı Literatür Bilgisi* (İstanbul: Cantaş Yayınları, 2016), 90.

⁶ Ḥannâ el-Fâḥûrî, *el-Câmî' fi Târîhi 'l-Edebi 'l-'Arabî* (Beyrut: Dâru'l-Ceyl, 1986), 1: 596.

⁷ Sabri Hafız, “Modern Arap Kısa Öyküsü,” çev. Azmi Yüksel, *Nûsha Şarkiyat Dergisi Araştırmaları Dergisi* 1 (2003): 77-96.

yolları oldukça kısıtlıydı. Kanalı 1869 yılında açılması ile Mısır ve Suriye gibi kültürel ve edebi hareketliliğin başladığı ülkelerle iletişime geçilmiş, Hindistan ile ticari bağlar kurulmuştur. Bu durum ülkenin yeni edebi türlerle tanışmasına ve kültürel, ticari faaliyetlerin canlanmasına sebep olmuştur. Ülkenin 1971 yılında İngiltere’den ayrılıp tam bağımsızlığını ilan etmesinin ardından eğitim, ticari ve kültürel alanda büyük bir hareketlilik görülmüştür. Klasik Kuran eğitimi verilen okulların yanında Batı tarzında okullar faaliyete geçmiştir. Hatta Kuveyt eğitimin gelişmesine katkıda bulunmak adına Birleşik Arap Emirliği’ne Filistin ve Ürdünlü öğretmenler göndermiştir.⁸ Zira öğretici ve okul eksikliği nedeniyle öğrenciler Kuveyt, Irak, Katar gibi ülkelere eğitim almaya gidiyorlardı. Ülke topraklarında çıkan petrol ülkenin maddi gelirini oldukça artırmış, bu da kendini her alanda olduğu gibi kültürel alanda da göstermiştir. Mesela edebiyat kulüplerinin açılması ile sanat ve edebiyat alanında ödül törenleri düzenlenmiştir.

Birleşik Arap Emirliklerinde diğer Arap ülkelerinde de geleneksel olarak devam ettirilen *meclis* toplantıları kültürel ve edebi ortamın gelişmesine katkı sağlayan unsurlardan biridir. Dönemin hükümdarları ya da zenginleri tarafından kurulan bu meclislere sadece erkekler katılır, siyasi, ilmi, dini, sanat ve edebiyat sohbetleri yapılırdı.⁹

Eğitim sürecini dikkate alarak BAE edebiyatındaki edebiyatçıları üç gruba ayırmak mümkündür. Edebiyatın nüvelerini atan ama eğitim almamış 20. yy’ın ilk edebiyatçıları birinci grup, 20. yy’ın ortalarında bedevi hayatından kentsel hayata geçiş yapan medeniyete ulaşmış, her iki hayata da tanıklık etmiş muhadramun edebiyatçıları ikinci grup, petrolle beraber refah seviyeye ulaşan ülkede eğitimi almış, kültürel ve ilmi ortamlarda bulunmuş olan çoğunluğunun üniversite eğitimi olan çağdaş yazarlar üçüncü grubu oluşturmaktadır.¹⁰ Bu da bizlere ülkede üniversite eğitiminin 20. yy’ın sonlarına doğru olduğunu göstermektedir. Nitekim ilk üniversite 1977 yılında Abu Dabi Emirliğindeki el-‘Ayn şehrinde *Birleşik Arap Emirlikleri Üniversitesi* adıyla kurulmuştur. Ülkenin refah seviyesinin yükselmesi ve eğitime duyulan ihtiyacın artması, zengin işadamlarını eğitim ve ilmi faaliyetlere teşvik etmiştir. Ülkeye basılı yayınların girmesi Mısır, Mekke ve Mumbai üstünden gelmekteydi. Matbaanın kurulması ile ülkede kitapçıları, edebiyat kulüpleri açılmış, edebiyat yarışmaları düzenlenmiştir. Hatta Arap dünyasının en önemli edebiyat

⁸ Olatunbosun İshaq Tijani, “Comtemporary Emirati Literature: Its Historical Development and Forms”, *Journal of Arabic and Islamic Studies* 14, (2014): 123.

⁹ Rüşdî Ahmed Tu’ayme, *el-Mecâlisu’s-Sekâfe fi’l-İmârât* (Kuveyt: Meclisu’n-Neşri’l-‘İlmî-Câmi’atu’l-Kuveyt, 1999), 23.

¹⁰ İbrahim Abdullah Gülüm, *el-Kıssatu’l-Kasîra fi’l-Halîci’l-‘Arabiyyi*, (*el-Kuveyt ve’l-Bahreyn*) *Dırasatun Nakdiyyetun Tahliliyyetun* (Beyrut: el-Müessesetu’l-‘Arabiyyetu li’d-Dırasâti ve’n-Neşr, 2000), 50.

ödülllerinden biri olan el-Uveys Kültür Ödülü ile edebiyat, kültür ve sanata teşvikler arttırılmıştır.¹¹

Arap edebiyatında hikâyecilik; ilk olarak Mısır'da kendini göstermiş olup genel hatları ile üç aşamada gelişim göstermiştir. 1917-1944 yılları ilk aşamayı, 1945-1967 yılları ikinci aşamayı, 1967'den günümüze kadar olan dönem ise üçüncü aşamayı teşkil etmektedir. Birleşik Arap Emirlikleri'nde ve diğer körfez ülkelerinde ise hikâyecilik, daha önce bahsedilen nedenlerden dolayı kendini geç dönemde göstermeye başlamıştır. Birleşik Arap Emirlikleri'nde yayımlanan ilk hikâye koleksiyonu Abdullah Sakr'ın 1974 yılında Abu Dabi'de çıkardığı *el-Haşebe* (Tahta Parçası) sidir. Bu hikâye serisi İngiltere adına ciddi eleştiriler içerdiği için toplatılmıştır. Aslında aynı dönemlerde *Küllünâ Nuhibbu'l-Bahr* (Hepimiz Denizi Severiz) adı altında bir hikâye serisi kaleme alınmış, birçok yazarın kısa hikâyesi burada yayınlanmıştı. Bunlar arasında Şeyha en-Nâhî'nin 1970 yılında çıkardığı *er-Rahîl* (Yol), Muzaffer el-Hac Muzaffer'in 1972 yılında yazdığı *Zikriyât ve Emânî*'i (Hatıralar ve Arzular) ve yine aynı koleksiyonda yer alan Ali 'Ubeyd Ali'nin 1972 yılında yazıya döktüğü *Dahiyyetu't-Tam* (Hırs Kurbanı) bulunmaktaydı.

1979'tan itibaren Birleşik Arap Emirlikleri'nde hikâyecilik alanında ciddi çalışmalar göze çarpmaya başlamıştır. Özellikle *Dirâsât* dergisi sayfalarını yeni yazarlara açmış ve yeni edebi türlerin gelişimini desteklemiştir. BAE hikâye yazarları arasında adını zikredebileceğimiz diğer usta kalem Abdulhamid Ahmed (d.1957) 1982 yılında Beyrut'ta yayınlanan *es-Sibâha fî 'Ayney Halîc Yetevahhaşu* (Vahşi Bir Körfezin Gözlerinde Yüzmek), *el-Bîdâr* (Çiftçi-1987) ve *el-'Alâ Hâfet en-Nehâr* (Günün Kıyısında-1992) adlı hikâyeleri ile BAE'nin 70'li yıllarında yaşadığı reform sonrası ve öncesi sosyal, tarihsel ve toplumsal konularını gazetecilik ve edebiyat kimliği ile ele almıştır. Gazeteciliğin özgür ve cesur tarafını edebiyatın naif, yazara özgün duygusal tarafını ama bir o kadar da hicivsel yanını birleştirip okuyucuya sunmuştur.¹²

1952 yılında Dubai'nin kıyı bölgesi olan Cumeyra'da doğan İbrahim Mübarek de BAE hikâyeciliğin başka bir yazarıdır. Çocukluğu deniz, balıkçılık ve palmye ağaçları arasında geçen Mübarek ve emsallerinin hayatları petrolün bulunması ile tamamen değişim geçirmiştir. BAE'de o dönemlerde artan eğitim faaliyetlerinden yararlanan Mübarek, psikoloji ve eğitim-öğretim alanında kendini geliştirmiş, bunun

¹¹ Ahmet Hamdi Can, *Birleşik Arap Emirlikleri'nde Roman- ez-Zillu'l-Ebyad Örneği* (Erzurum: Fenomen Yayıncılık, 2022), 7-10; İbtisâm Muhammed Erhame es-Suveyd ve Sâmî Tâyi, "el-İ'lâmu'l-İmârâtî'n-Neş'e ve't-Tatavvur," *el-Mecelletu'l-İlmiyye libuhûsi'l-'Alâkâtî'l-Âmme ve'l-İ'lân* 8, (2016): 437-467.

¹² "Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği," erişim 22 Mayıs 2023, <https://abdulhamidahmad.com/archives/593>

yanında *el-İttihad* ve *el-Beyan* gibi gazetelerde de yazılar kaleme almıştır. 1989 yılında kaleme aldığı *et-Tahalib*, 1991 yılında *'Usfûru's-Selc* (Kar Kuşu), 1998 yılında Hân (Han) ve 2005 yılında *Daceru Tâiri'l-Leyl* (Gece Kuşunun Can Sıkıntısı) Mübarek'in kısa hikâyeleridir.¹³

Aynı dönem hikâyeciliğinde 1960'da el-'Ayn şehrinde doğan Nâsır Ali ez-Zâhirî de Fransız edebiyatı alanında lisans, daha sonra Paris Sorbonne Üniversitesi'nde Arap Basını alanında lisansüstü eğitimi almış 1986 yılında da ilk hikâyesini Hasûn el-Havâyî mahlasıyla yayınlamıştır. Gezi edebiyatı ve gazeteciliği ile ün yapmış olan Nâsır Ali ez-Zâhirî, 1990 yılında *'Indemâ Tedfinu'n-Nahîl* (Hurma Ağacını Gömdüğünde) ve 1995 yılında *Hutve li'l-Hayât Hutvetâni li'l-Mevt*'i (Yaşam İçin Bir Adım, Ölüm İçin İki Adım) de yayınlamış, hala *el-İttihad* gazetesinde günlük köşe yazılarına devam etmektedir.¹⁴

Bu hikâyecilerin yanında 1955'te Dubai Emirliği'nde doğmuş, erken yaşta edebiyatla tanışmış, lisans eğitimini Amerika'da tamamlamış BAE basın ve edebiyatına makale ve kısa öyküleri ile katkıda bulunmuş Muhammed el-Marri'nin yerel gazetelerde başlayan ve zamanla birçok dile çevrilen kısa hikâyeleri şunlardır; 1983 yılında *el-Fursâtu'l-Ahîra*, (Son Fırsat) 1986'da *Nasîb* (Nasip), 1987 yılında *Hubûbe* (Tohum), 1989'da Abu Dabi'de *Kurratu'l-'Ayn* (Göz Bebeği), *Yâsemîn* (Yasemin), *Mekânun fi'l-Kalb* (Kalpte Bir Mekan), *Sadâkat* (Sadakat), *el-Müfâca'a* (Sürpriz), *es-Savtu'n-Na'im* (Yumuşak Ses), *Sehabetü Sayf* (Yaz Yağmuru)¹⁵

Birleşik Arap Emirliği Yazarlar Komisyonunun kurucusu üyesi, şiir ve hikâye alanında yaratıcı fikirleri ile birçok ödüle layık görülmüş Nâsır Cubrân (1953-2017) *Meyâdir* (Harman Yeri-1989), *Nâfûratu's-Şezâyâ* (1993) hikâye serileri ile¹⁶ ardından 1965 yılında el-Ayn bölgesinde doğan Emirlik Yazarlar Birliği'ne 2003-2009 yılları arasında başkanlık eden, *Mendûlîn* (Mandolin-1997), *Kubletun 'alâ Haddi'l-Kamer* (Aydın Yanağına Bir Öpücük-1999), *Şemsu Şefeteyk* (Dudaklarının Güneşi-2000), *Nebzu'r-Rûh* (Kalp Atışı-2004), *Leylû'd-Demya* (Kanayan Gece-

¹³ “Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği,” erişim 10 Ağustos 2023, <https://ae.linkedin.com/in/%D8%A7%D8%A8%D8%B1%D8%A7%D9%87%D9%8A%D9%85-%D9%85%D8%A8%D8%A7%D8%B1%D9%83-b68463100>

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği,” erişim 22 Mayıs 2023, *el-İttihâd*, <https://www.alittihad.ae>.

¹⁴ “Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği,” erişim 09 Ağustos 2023, <https://diwanalarab.com/%D9%86%D8%A7%D8%B5%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D8%B8%D8%A7%D9%87%D8%B1%D9%8A>

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği,” erişim 22 Mayıs 2023, Menhum, <https://manhom.com>; Yazıcı, *The Short Story In Modern Arabic Literature*, 203.

¹⁵ “Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği,” erişim 22 Mayıs 2023, *el-Tibrâ*, <https://altibrah.ae/author/1217>

¹⁶ “Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği,” erişim 10 Ağustos 2023, <https://www.albayan.ae/five-senses/east-and-west/2017-11-04-1.3089155>

2007) isimli şiir ve kısa hikâyeleri ile Hârîb ez-Zâhirî¹⁷ bu alandaki önemli simalardandır.

Birleşik Arap Emirliği Hikâyeciliğinde Kadın Yazarlar

Birleşik Arap Emirlikleri'nde hikâyecilik diğer Körfez ülkelerine göre daha geriden başlamasına rağmen kadın yazarların ciddi girişimleri görülmeye başlanmıştır. 2010 yılında BAE Kültür Gençlik ve Toplum Hizmetleri Bakanlığı, bazı BAE kadın yazarların hikâyelerinin Fransızcaya çevrilmesini sağlamıştır. Bu eserler aşağıda zikredilecek BAE cesur ve realist kadın yazarların toplumun neredeyse bütün sorunlarına ve hayallerine değindikleri seçkin eserlerinden oluşmaktadır. BAE'nin kadın yazarlarında dikkat çeken bir husus da ele aldıkları mevzuları şiir, tiyatro ve romandan ziyade kısa öyküyü kullanarak aktarmaya çalışmalarıdır. Zira kısa hikâyeyi tercih etme sebepleri şiirin duygusal ve ahenkli ritmine uymadan hayatın akışını kısa ama bir o kadar etkili olan düz yazı çeşidi olan kısa hikâyelerle vermek istemeleridir. BAE'nin kadın yazarları toplumun üzerindeki sert, baskıcı karakterlerin insan üstündeki etkisini ele almakla birlikte sosyal kısıtlamaların etkilemesi ile oluşan aşk, mutluluk, korku ve endişe gibi karmaşık duyguları birarada vermeye çalışmışlardır. Hikâyelerinde karakterler aşkın masum heyecanının yanında aile ve çevre endişe ve korkusunu hayatı soluklarken geçen yılları ve ölümü de beraberinde yaşamaktadırlar.

Şeyhâ en-Nâhî: BAE hikâyeciliğinde isim yapmış kadın yazarların başında gelmektedir. 1952 doğumlu Şeyhâ en-Nâhî, Emirliğin kadın yazarların öncüsü ve BAE Kadın Yazarlar Derneği başkanıdır. Lisans eğitimini BAE Üniversitesi Arap Dili'nin edebiyat ve eğitim bölümlerinden tamamlamıştır. 1979 yılından beri de Milli Eğitim Bakanlığı'nda görev yapmaktadır. 1997 yılında en iyi öğretmen dalında Halife b. Ziyad ödülünü almıştır. Çalışmalarının en göze çarpanı 1992 yılında kaleme aldığı *er-Rahîl* (Yolculuk) ve 1999 yılında yayınlanan *Riyâhu's-Şimâl* (Kuzey Rüzgârı) adlı kısa hikâyeleridir. Hikâyeleri BAE yazarlarının birçoğunun hikâyesinin içinde bulunduğu *Küllünâ Nuhibbu'l-Bahr* isimli hikâye mecmuasında yer almaktadır. Hikâyelerinde, toplumda öne çıkan sosyal sorunları, toplumun içinde bulunan kısıtlı olguları ele almıştır. Kadın ve erkeğin toplumdaki yerini inceleyen, kadının maruz kaldığı yasakların onun üstünde ne gibi etkilere sebep olduğunu ele aldığı *er-Rahîl* adlı hikâyesinde Alya adında bir genç kızın hayallerini, kalp çarpıntısını ve hüznünü vermeye çalışmıştır. Şeyhâ en-Nâhî hikâyesinde diğer birçok

¹⁷ Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği," erişim 23 Mayıs 2023, <https://www.alittihad.ae/writer/24/%D8%AD%D8%A7%D8%B1%D8%A8-%D8%A7%D9%84%D8%B8%D8%A7%D9%87%D8%B1%D9%8A>

yazar gibi doğa özellikle deniz ve onun insanda bıraktığı etkiyi tasvir ederek başlar. “Hayat, güvenilmez ama muhteşem, gizemli bir denizin üzerinde yüzen bir gemidir.” sözüyle başladığı hikâyede genç ve güzel Alya, yaşadığı dar çerçevede Said adında bir gence sevdalanmıştır. Kısıtlı ortam ve görüşme imkanları olmamasına rağmen Alya’ya aşık olan Said kızı istemeye karar verir fakat para sevdalısı babası tarafından kız istemesi reddedilir. Bunun üzerine Said buralardan gitmeye karar verir. Bunu öğrenen Alya gecenin karanlık ve sessizliğinde ürkek kalbiyle kaçmaya ve karanlık bulutların arasından sızan ayın parlak ışıklarıyla Said’e gitmeye karar verir. Said’in evine gittiğinde bir arabanın uzaklaştığını görür. Ardından koşarken aniden başka bir araba ona çarpar. Başına gelecekleri bilmeden çıktığı bu yol, tüm sevincini, gençliğini ve aşkını karanlık bir perdenin arkasına götürmüştür. Son bir kez başını kaldırıp giden arabanın tozlarına bakmış ardından gözlerinden akan gözyaşları eşliğinde sanki kanat almış uçuyor gibi yüzü yavaşça solmuş, gülümsemesi kaybolmuştur. Küçüklüğünden beri hayatı, kaderi sorgulayan, nasıl bir hayat yaşayacağını merak eden Alya’nın hüznü dolu hayatında yazar, yaşamı kuşatan bilinmezlikleri, toplumun insanı şekillendirmesini çapraz duygu geçişleri ile anlatmıştır.¹⁸

Âmine Abdullah Bûşehâb: 1960 Acman doğumlu, Emirliğin öncü kadın hikâyecilerindendir. Emirlik Edip ve Yazarlar Birliği’nin üyesi olan Bûşehâb, el-Halîc gazetesinde düzenli olarak yazılarını kaleme almaktadır. *es-Seferu ila’l-Cenneti* (Cennete Yolculuk), *Mühra* (Kısırak- Hikaye kahramanının adı) ve *Heyâc* (Kargaşa) adlı hikâyeleri 1983 yılında *Küllünâ Küllünâ Nuhıbbu’l-Bahr* isimli birçok yazarın hikâyesinin bulunduğu hikâye mecmuasında yayınlanmıştır. Eğitimli bir ailede büyüyen Bûşehâb, özellikle babasının fasih konuşmasından oldukça etkilenmiş, kendisine verdiği olağanüstü destek ile ülkenin ilkokula başlayan ilk kız çocuklarından biri olmuştur. Babası eğitime önem veren ve kızını düşüncelerine sahip çıkan bir birey olarak yetiştirmesine rağmen, okul bittikten sonra toplumun öğrettiği kız çocuklarının okumaması yanlısına düşmüş ama Bûşehâb, üniversite eğitimi için Londra’ya gitmiştir. Burada yaşadığı sürece memleketini, evinin denize bakışını, oradan geçen insan manzaralarını ve denizin kokusunu oldukça özlediğini bir röportajında dile getirmiştir.¹⁹

¹⁸ Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği,” erişim 24 Mayıs 2023,

<https://storyuae.com/archives/871>

¹⁹ Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği,” erişim 29 Mayıs 2023,

<https://www.alkhaleej.ae/%D9%85%D9%84%D8%AD%D9%82/%D9%88%D8%AC%D9%88%D9%87-%D9%85%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D8%AF%D9%8A%D8%A8%D8%A9-%D8%AF-%D8%A3%D9%85%D9%8A%D9%86%D8%A9-%D8%A8%D9%88%D8%B4%D9%87%D8%A7%D8%A8>

Yazmanın kendisinin var olma sebebi hatta ruhu olduğunu düşünen Bûşehâb'a göre yazmak insana kendi kendine yeterlilik, inanç kuvveti ve güç duygusu vermektedir. Ülkedeki eğitim meselesi, nüfus sorunu, kadın ve erkeğin toplumdaki yeri gibi sosyal konuları ele alan Bûşehâb, *Heyâc* adlı çalışmasında da yine kadın erkek sorununu ele almıştır. Burada kadınların evlenmeden önceki hayalleri, beklentileri ve evlilik sonrası yaşadıkları arasında kalan bir kadını hikâyeleştirmiştir. Ömrü boyunca babası, erkek kardeşi ardından kocası tarafından yaşadığı baskı ve ihanet sonucu akli melekelerini kaybeden bir kadının neler yaşadığını güçlü kalemıyla yazıya dökmüştür.²⁰

Selmâ Matar Seyf: BAE hikâyeciliğinin usta isimlerinden biri olan Selmâ Matar Seyf, 1988 yılında *'Uşbe* (Ot-Beyrut), 1991 yılında *Hâcera* (Göç Etti) adlı eserleriyle tanınmıştır. 1962 yılında Ac mân'da doğmuş, BAE Üniversitesi kimya bölümünden mezun olmuştur. 1980 ve 1990'lı yıllarda farklı mahlasla yayın yapan, hikâyelerinde imgesel bağlamda üst teknik kullanan, tılsımlı anlatıma sahip olan Selmâ Matar Seyf²¹ *en-Neşîd* (Marş) adlı çalışmasında diğer kadın yazarlardan daha farklı konulara değinmiştir. Muhafazakâr bir toplumda pek alışık olunmayan bir konuyu hikâyeleştiren Selmâ Matar Seyf, Dahmâ isimli çok güzel kadının hayatını kaleme almıştır. Efsanevi tanrıların güçlü ve büyüleyici güzelliğiyle donatılmış olan Dahma civardaki bütün akbalar tarafından kuşatılmış haldeydi. Hikâye, kahramanın bu kadını tanımak ve içinde sakladığı sırrı öğrenmek istemesi ile başlamaktadır. Hala bir çocuk olan kahraman dedesinin bu kadını neden sevmediğini sık sık annesine sormaktadır. Utancından cevap veremeyen anne, sonunda ona sahip olan akbaba sürüsü erkeklerden birinin de dedesi olduğunu söyler. Dahma birgün hamile kalır ve evin hanımı tarafından bebeğini düşürmesi gerektiği söylenir. Fakat o gizlice onu doğurur. İleriki zamanlarda Dahma işe gittiğinde bebeğini öldürülmüş halde bulur. Selmâ Matar Seyf, bu hikâyesinde muhafazakar ve kapalı bir toplumda böylesi bir konuyu ele alması ile dikkat çekmiştir. Sadece konu ile değil anlatım tarzı, üslubu ve olaylara bakış açısı ile de ön plana çıkmıştır. Örneğin; Dahma'nın bebeğini kucağına alıp emzirmesi ve sevinçten dans etmesini tasvirlemesi, dedenin kadını döverken hissettiği acıyı anlatma şekli, her çocuk doğarken sesli sesli söylenen ilahileri okuyucuda öyküden ziyade gerçeklik duygusunu hissettirmiştir. Bu hikâye de diğer birçok hikâye gibi *Küllünâ Nuhibbu'l-Bahr* adlı hikâye derlemesinde bulunmaktadır. Zira bu hikâyelerin hepsinin denizle bir bağlantısı bulunmaktadır.

²⁰ Bahaüddîn Muhammed Mezîd, *el-Edebu'n-Nisâiyyu fî'l-İmâratî'l-'Arabîyyeti'l-Müttehide* (b.y.: y.y, 2012), 21.

²¹ Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği," erişim 22 Mayıs 2023, <https://altibrah.ae/author/6600>)

Bu hikâyede de “Deniz onlara trajediden başka bir şey getirmedi. Bu yüzden onlar da siyah hizmetçilere başvurdular.” gibi ifadeler yer almaktadır.²²

Meryem Cum’a Ferac (1956-2019): 1984 ‘de *Feyrûz*’u, 1987 yılında Selmâ Matar Seyf ve Âmine Abdullah Bûşehâb ile birlikte *en-Neşîd* adlı hikaye mecmuasını ve 1994 yılında kaleme aldığı *Ma’* (Su) adlı hikâyeleri ile tanınan Ferac, BAE hikâyeciliğinin kurucu isimlerindendir. Lisansını BAE üniversitesi İngiliz Dili alanında tamamlamış olan Ferac, yüksek lisansı da çeviri alanında bitirmiştir. Çeviri alanında uzmanlığını alan Ferac, çalışmalarında halk edebiyatının evrenselliğine büyük yer vermiştir. Ona göre halk edebiyatları, masallar geçmişten günümüze var olmuş ve bütün milletlerin temel edebiyatlarını oluşturmuştur.²³ Bunun yanı sıra *Ma’* adlı hikâyesinde de suyu hayatın merkezine koymuştur. Su diğer yazarlar da olduğu gibi onun hayatında önemli bir yere sahip olmuştur. Bu eserinde ölümle hayatı, gerçekle kaderi, masalla halüsinasyonu bir araya getirmiştir. Bu eserini kendi hayatı ile özdeşleştirerek yazdığını savunanlar da bulunmaktadır. Kendi hikâye çalışmalarının yanında 2003 yılında yayınladığı *İmra’tun İstisnâyyetun* (Sıradışı Bir Kadın) adlı kitabında da uluslararası kültür ve edebiyat alanında isim yapmış, birçok ödül almış 25’den daha fazla kadına yer vermiştir.²⁴

2019 yılında vefat eden hikâyecilikte ikon olmuş Ferac adına Sultan b. Ali el-Uveys Kültür Vakfı tarafından hayatını, tercüme, gazetecilik, hikâye ve şiir alanındaki edebi kişiliğini ve eserlerini içeren bir kitap çıkarılmıştır.²⁵

Suâd Zâyd el-‘Uraymî’: BAE hikâyeciliği Arap edebiyatında kendini geç göstermiş olsa da oldukça cesur ve çalışkan kadın yazarlara sahiptir. Bunlardan biri de sosyal ve toplumsal alanda eğitim almış ve uzmanlaşmış hikâye yazarı el-‘Uraymî’dir. 1990 yılında *Tufûl* (Çocuk), 1997 yılında kaleme aldığı *Haglan Ğumrân* (Sulak Tarla) adlı hikâyelerinde toplumsal gelişim ve cinsiyet konularını ele alan akademisyen ve yazar el-‘Uraymî’nin İngilizce ve Arapça birçok akademik yazısı bulunmakta olup kendisi BAE Büyükelçiliği’nde Kültür Danışmanlığı da yapmaktadır.²⁶ Bu eserlerinin yanı sıra el-‘Uraymî, olayların birçoğunun ABD’de

²² Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği,” erişim 17 Mayıs 2023,

<https://storyuae.com/archives/867>

²³ Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği,” erişim 29 Mayıs 2023,

<https://storyuae.com/archives/867>

²⁴ Mezîd, *el-Edebu’n-Nisâyyu fi’l-İmârati’l-‘Arabiyyeti’l-Müttetide*, 22.

²⁵ Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği,” erişim 29 Mayıs 2023,

<https://middle-east-online.com/%D9%82%D8%B1%D8%A7%D8%A1%D8%A9-%D9%85%D8%AA%D8%AC%D8%AF%D8%AF%D8%A9-%D9%81%D9%8A-%D9%85%D8%B3%D9%8A%D8%B1%D8%A9-%D9%85%D8%B1%D9%8A%D9%85-%D8%AC%D9%85%D8%B9%D8%A9-%D9%81%D8%B1%D8%AC-%D9%80-%D9%82%D8%B5%D8%A9-%D8%BA%D8%A7%D9%81%D8%A9-%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA%D9%8A%D8%A9>

²⁶ Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği,” erişim 23 Mayıs 2023,

geçtiği 16 hikâyeden oluşan *Ra'sun Zî Yezinu*'yu (Ölçülebilir Kafa-2008) 2011 yılında BAE'de siyasi ve ekonomik gelişimde BAE kadınların rolünü ele aldığı *Gender and Development: The Role of Women in the Formal Economic Development and Political Shares in the United Arab Emirates* (Cinsiyet ve Kalkınma: Birleşik Arap Emirlikleri'nde Resmi Ekonomik Kalkınmada ve Siyasi Paylaşımlarda Kadınların Rolü) adlı çalışmayı sunmuştur.²⁷

Sâre en-Nevâf: Alanında birçok övgüye ve ödüle mazhar olmuş BAE kadın hikâyecisidir. 1959 doğumlu olan en-Nevâfî, BAE Üniversitesinde psikoloji alanında lisans eğitimini tamamlamıştır. Bu eğitim onu diğer kadın yazarlardan farklı kılmıştır. Zira eserlerinde karakterlerin psikolojik dünyalarını ele almaktadır. İç monolog tekniğini kullanarak insan ruhu ve bilincinin derinliklerinde yatan sırrı açığa çıkarmaya çalışmaktadır. BAE Kadın Yazarlar Derneği üyesi ve Yönetim Kurulu Sekreteri olan en-Nevâf, bunun gibi birçok dernekte de üyelik yapmıştır. Tâh.. Tâh.. Tâh (Tak.. Tak. anlamında) adlı hikâyesi ile 1996 yılında Râşid b. Hamîd ödülü alan en-Nevâf'ın *el-Müfâcae* (Sürpriz) ve *el-Ânis* (Evde Kalmış Kız) adlı hikâye çalışmaları bulunmaktadır. Bunlardan *el-Müfâcae*, *Dürerun mine'l-Halîc* (Körfezden İnciler) adıyla Radyo Dubai'de ve *el-Ânis* de televizyonda sahnelenmiştir. en-Nevâf'ın 2004 yılında yayınladığı *Hivârun Sâmitun* (Sessiz Diyalog) adlı bir hikâye mecmuası da bulunmaktadır. Bu mecmuanın içinde *eş-Şeceratu ve'l-Kelbu'l-Esved* (Ağaç ve Kara Köpek), *Lahzâtun mine'z-Zamanı's-Sa'bi* (Zor Zamandan Bir An), *en-Nahletu ve 'Abbâdu's-Şems* (Hurma ve Ayçiçeği), *el-Gıtat* (Kediler), *Meşrû'u Zevâc ve Lakin* (Meşru Nikah ve Lakin), *Fincânü Kahve* (Kahve Fincanı), *Havâturu fî Ümsiyye* (Akşam Hatıraları) ve *Mu'anâ Nufûsi Mutecezzie* (Ayrılmış Ruhların Gayreti) adlı hikâyeleri bulunmaktadır.²⁸

Sâre el-Cervân: BAE hikâyeciliğinde kadın yazarlar tek bir konu etrafında toplanmamışlardır. Konu yelpazesi o kadar geniş ki ele aldıkları konular bakımından birbirlerinden de ayrılmaktadırlar. 1969 Acman doğumlu Sâre el-Cervân da hikâyecilik ve romandaki konu farklılığı ile ismini bu alana yazdırmıştır. 1991 Körfez Savaşı'ndan önce askeri birliğe katılan el-Cervân, buradaki deneyimleri ile *Yevmiyyât Mücennedet İbbâne Harbi'l-Halîc* adında Körfez Savaşı sırasında acemi

<http://dar-alfarabi.com/authors/%D8%B3%D8%B9%D8%A7%D8%AF-%D8%B2%D8%A7%D9%8A%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D9%8A%D9%85%D9%8A/el-Tibrâ>. <https://altibrah.ae/author/4115>

²⁷ Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği," erişim 29 Ağustos 2023, <https://altibrah.ae/book/10747>

²⁸ Mezîd, *el-Edebu'n-Nisâiyyu fî'l-İmâratı'l-'Arabîyyeti'l-Müttehide*, 23; Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği," erişim 29 Mayıs 2023, <http://www.syrianstory.com/sara.htm#t;> Mezîd, *el-Edebu'n-Nisâiyyu fî'l-İmâratı'l-'Arabîyyeti'l-Müttehide*, 23.

bir askerin günlükleri ile kitabının temellerini atmıştır. el-Cervân'ı diğer kadın yazarlardan ayıran bir diğer özelliği de 1992 yılında *Şecenu Binti'l-Kaderi'l-Hazîn* (Mahzun Kaderli Kızın Hüznü) adlı çalışması ile Emirliğin ilk kadın roman yazarı oluşudur. Bununla birlikte el-Cervân'ın üç roman, *Aygûnetu'l-Hulm* adlı bir öykü mecmuası ve BAE halk masallarını anlattığı eseri bulunmaktadır. *Aygûnetu'l-Hulm* (Rüyanın Simgesi) adlı çalışmasında silahlı kuvvetlerde görev yapan kadınların rolleri konusunda tartışmaları ele alan bir tiyatro eseri de yayınlamıştır. Kalemî bu kadar etkili olan el-Cervân, 2003 yılında Emirlik en iyi kitap ödülünü 2012 yılında da el-Uveys Ödüllerinde en iyi roman ödülünü almıştır.²⁹

Bâsime Yûnus: BAE hikâyeciliğinde hem ele aldığı konular açısından hem de edebi ve kültürel bağlamda oldukça başarılı olan, alanında çokça ödül kazanan Bâsime Yûnus, bu alanda adından oldukça söz ettiren başka bir kadın yazardır. 1964 yılında doğan Yûnus, 1986 yılında BAE Üniversitesi İngiliz Dili bölümünde lisansını, 1987'de Dubai'deki NCR Enstitüsü bilgisayar programlama eğitimini tamamlamış ardından 1993'te Hukuk Fakültesi'nde ikinci lisansını almıştır. 2008 yılında da İngiliz Üniversitesi, Uluslararası Yönetim ve Politika Eğitimi ve Siyasi Bilim alanında yüksek lisansını tamamlayarak eğitim alanında da başarılı olmuştur. Diğer yazarlar gibi BAE yazarlar derneğinin üyeleri arasında olup BAE kadın yazarlar derneğinin de kurucu üyelerindendir. Bâsime Yûnus, 1987 ve 2009 yılları arasında hikâyelerini ve hikâye mecmualarını neşretmiştir. Bu eserleri kısaca şu şekildedir; 2000 yılına kadar kaleme aldıkları *'Azâb* (Eziyet-1987), *Iğtiyâlu Ünsâ* (Kadın Cinayeti-1988), *Tarîkun ila'l-Hayât* (Hayata Giden Yol-1989), *'Îlân*, *Kelimetu Şeref, Hecîr* (Öğle Sıcağı-1993), *Racûletun Ğayra Mu'line* (Açıklanmayan Erkeklik-2000). 2006 yılına kadar neşrettiği hikâyeler ise şöyledir; *Mâzâ Lev Mâte Zillî* (Gölgem Ölürse Ne olur?-2004) ve *'Alâkatun Hatiratun* (Tehlikeli İlişki-2006)'dir. Bu yayınların yanı sıra Bâsime Yûnus, çok sayıda gazete yazısı ve tiyatro eseri de yazmıştır. Yazdığı hikâyelerden, televizyon filmi olan öyküleri ve tiyatro çalışmalarından yirmiden fazla ödül almıştır.³⁰

Konu bakımından yelpazesi oldukça geniş olan Bâsime Yûnus, insanlığın sorunlarından psikolojisine, toplumsal gerçeklikten felsefi konulara kadar Emirlik insanındaki endişeleri, dünya bakış açılarını irdeleyen, yansıtan ve yol gösteren bir tavır sergilemiştir. Mesela *Iğtiyâlu Ünsâ* adlı 11 hikâyeden oluşan öykü

²⁹ Mezîd, *el-Edebu'n-Nisâiyyu fi'l-İmârati'l-'Arabiyyeti'l-Müttehide*, 24;

Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği,” erişim 29 Mayıs 2023,

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%B3%D8%A7%D8%B1%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D8%AC%D8%B1%D9%88%D8%A7%D9%86

³⁰ Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği,” erişim 30 Mayıs 2023,

https://www.marefa.org/%D8%A8%D8%A7%D8%B3%D9%85%D8%A9_%D9%8A%D9%88%D9%86%D8%B3

derlemesinde toplumu ilgilendiren sosyal ve insani konuları ele almıştır. Hatta Ebu Dabi Televizyonu Kısa Öykü Yarışmasında birincilik ve ikincilik ödülleri bulunan *Hikâyetu Zehrâ* (Zehra'nın Hikâyesi), *el-Mezâd* (Müzayede) adlı öyküleri de bu derlemede yer almaktadır. Yazdığı hikâyelerde kişiliklerin içinde barınan çatışmaları, gerginlikleri, kabul görememelerini bunu yanında umut ve sevinçleri sembollerle ve tablolarla vermektedir. Bazı BAE kadın yazarlar toplumdaki kadınların dışlanma ve küçümseme sorununu ele alırken Basime Yunus, güçlü kadın zayıf erkek karakterini işlemiştir. Bu konuların yanında eserlerinde mitolojik öğelere de yer verdiğini görmekteyiz. *es-Sîrk* (Sirk) adlı öyküsünde bir sirkte dansçı olarak çalışan Suad oğlu Abdullah için endişelenmektedir. Abdullah birgün kanatlarını kızgın bir ocakta yakar. Orada yılanın gelip onu boynundan sarmalayıp kanını emdiğini anlatır.³¹

Ibtisâm el-Mu'allâ: Yukarıda zikredilen kadın yazarlar dışında adından söz ettiren birçok kadın yazar bulunmaktadır. Bunlardan biri de *Dav'un Yezhebu li'n-Nevm* (Işıl Uykuya Dalıyor) adlı çalışması ile varoluşçuluğa dair sorularını yazıya dökmüş Ibtisâm el-Mu'allâ'dır. el-Mu'allâ, uluslararası yapılan evliliklerde yaşanan kültürel çatışmalara da yer vermiştir. Örneğin; *Karâr* (Karar) hikâyesinde, Emirlik vatandaşı bir kadın ile İngiliz bir erkeğin yaşadığı toplumsal sorunları, kimlik karmaşalarını ve sonunda ayrılma aşamasını ele almıştır.³²

BAE hikâyeciliğinde etkili olmuş, ses getirmiş diğer kadın yazarlar ve eserleri şu şekilde özetlenebilir; **Esmâ ez-Zer'ûnî** (1961-Şârikâ) *Hemsu's-Şevâti'* (Sahilin Fısıltısı-1995) ve *Hemsu's-Şevâti'il-Fârîğâ* (Boş Sahilin Fısıltısı-2010) adlı öykü mecmuaları, bunun yanında *Ahmed ve's-Semeke* (Ahmet ve Balık-1994), *el-'Usfûratu ve'l-Vatan* (Serçe ve Vatan-1994), *Ğâbetu's-Sa'adeti* (Mutluluk Ormanı-1996) adlı çocuk hikâyeleri ile de şeref ödülü almıştır. **Meryem Sa'id el-Merri** (1979- Dubai) *el-Hulmu't-Tâsi'i* (Dokuzuncu Hayal-2003), *Küllemâ Tesellegeti's-Semâ* (Gökyüzüne Tırmandıkça-2005) adlı öykü mecmuaları ve Arap dilinin korunmasına verdiği değer ile Şârika Genç Kadınlar Derneği ödülünü kazanmıştır. Arap dili ve edebiyatı lisans mezunu **Fâtımâ es-Süveydâ** (1968-Acmân) *Hulmun bicenâheyni* (İki Taraflı Hayal-2005) hikâye koleksiyonu ile Emirlik sanat ve edebiyat alanında kadın yazar ödülünü almıştır. **Necîbe er-Rifâ'i** (1967-Acmân) *Kısâsetu mine'l-Varak* (Kâğıttan Hikâyeler-1995), *Nabzun fî Hayâtî* (Hayatımdaki Kalp Atışı-2000), *Enfâsu'l-Verd* (Kahverengi Nefesler-2004), *Len Nensâ* (Asla Unutmayacağız-2004), *Evvelu Hutve fî'l-Hulm* (Hayale Giden İlk Adım-2006) adlı öykü derlemeleri ile

³¹ Mezîd, *el-Edebu'n-Nisâiyyu fî'l-İmârati'l-'Arabiyyeti'l-Müttehîde*, 25.

³² Mezîd, *el-Edebu'n-Nisâiyyu fî'l-İmârati'l-'Arabiyyeti'l-Müttehîde*, 24-25.

toplumun en derinlerine inmeyi başarmış, Raşid b. Hamid ödülllerinden birkaç ödüle layık görülmüştür.³³

BAE kadın yazarların ortak çalışmaları da hikâyeciliğe büyük katkı sağlamıştır. Örneğin; Selmâ Matar Seyf, Meryem Cum'a Ferac ve Emine Abdullah *en-Neşid* adında derleme çalışmasını ortaklaşa bastırmıştır. BAE hikâye yazarları öncelikle deniz olmak üzere çöl, toplumsal baskılar, kadın hakları, eğitimin gelişmesi, karakterlerin düşüncelerindeki sosyolojik ve felsefî arka planlar gibi aynı temalar üstünde durmuştur. Ayrıca romantizmin etkisi altında olan Emine Abdullah, Zabyâ Hamîs ve Emine Bû Şihâb'ı görebildiğimiz gibi toplum formunu bütün gerçekliği ile ele alan Selma Matar Seyf'ı, savaş gerçeğini öyküleştiren nakleden Sâre el-Cervân gibi isimler de bulunmaktadır.

Kabile hayatındaki geleneklerden kurtulmaya çalışmak da hikâyelerin vermeye çalıştığı fikirlerdendir. Birleşik Arap Emirlikleri'nde realizme eğilim son zamanlarda fark edilmiştir. Genel olarak birçok yazarın eserinde el-Hulm kelimesine rastlanmaktadır. Hayal, rüya anlamına gelen bu kelime yaşanan ortamlar ile karakterlerin iç çekişmelerinden kopuşun ve birçok yazarın geniş hayal dünyasının, ufkunun ve arzu ettikleri herşeyin sembolü olmuştur.

SONUÇ

Doğu toplumlarında hikâye; tarihi, tecrübeleri, öğütleri, hikmetli sözleri insanlara aktarmada en etkili yazınsal türlerden biri olmuştur. Halk edebiyatlarında, masallarda, kıssalarda, mesnevide acılar, sevinçler, kahramanlıklar, ibret verici olaylar yer alır. İnsanlar hikayeleri, Binbir Gece Masalları'nda olduğu gibi daha önceki yaşamlarından aldıkları dersleri daha sonraki nesillere öğüt olsun diye kaleme alır. Zaten hikâyelerin asıl amacı da eğitmek ve ibret verici bilgi vermektir. Doğu topraklarındaki âlimler de halkı sıkmadan, tadı damakta bırakarak, birikimlerini, tecrübelerini hikâyenin sade ve cazip formuna sokmayı tercih etmişlerdir. Böylece dinî ve felsefî konularını halka daha etkili aktarma imkânı bulmuşlardır. Metafizik olguların kabul gördüğü eski dönemlerde cin, peri, hayalet gibi olağanüstü varlıkların, cennet ve cehennem gibi ahiret kurgularının, farklı güçlerle donatılmış kahramanların rahatlıkla yer aldığı masallar, destanlar Doğu öykücülüğünde kendine yer bulmuştur.

Daha önce de bahsedildiği gibi hikâyecilik, toplumda eğitim yaygınlaştıkça, kültürel gelişimin artışına paralel olarak kendine yer edinmiştir. 1970'li yıllar,

³³ Mezîd, *el-Edebu'n-Nisâiyyu fi'l-İmâratî'l-'Arabiyyeti'l-Müttahide*, 25-29.

Birleşik Arap Emirlikleri'nde farklı edebi türlerin görülmeye başlanan yıllardır. Petrolün bulunması sonucu ortaya çıkan yeni yaşam tarzı, sosyal değişmeye bir zemin hazırlamış ve bu değişiklik aynı zamanda BAE yansıyarak Arap edebiyatında da etkili olmuştur.

Birleşik Arap Emirlikleri'nde hikâyecilik diğer Körfez ülkelerine göre daha ileri dönemlerde 20. yy'da başlamasına rağmen kadın yazarların ciddi girişimleri diğer Körfez ülkelerine nazaran daha ileride görülmektedir. 2010 yılında BAE Kültür Gençlik ve Toplum Hizmetleri Bakanlığı, bazı BAE kadın yazarların hikâyelerinin Fransızcaya çevrilmesini sağlamıştır. Bunlar; Şeyhâ en-Nâhî, Âmine Bûşehâb, Selmâ Matar Seyf, Meryem Cum'a Ferac, Esmâ ez-Zer'ûnî gibi daha onlarca BAE cesur ve realist kadın yazarların toplumun neredeyse bütün sorunlarına ve hayallerine değindikleri seçkin eserlerinden oluşmaktadır. BAE'nin kadın yazarlarında dikkat çeken bir husus da ele aldıkları mevzuları şiir, tiyatro ve romandan ziyade kısa öyküyü kullanarak aktarmaya çalışmalarıdır. Zira kısa hikâyeyi tercih etme sebepleri şiirin duygusal ve ahenkli ritmine uymadan hayatın akışını kısa ama bir o kadar etkili olan düz yazı üslubuyla vermek istemeleridir. BAE'nin kadın yazarları toplumun üzerindeki sert, baskıcı karakterlerin insan üstündeki etkisini ele almakla birlikte sosyal kısıtlamalardan oluşan aşk, mutluluk, korku ve endişe gibi kompleks duyguları birarada vermeye çalışmışlardır.

BAE hikâye yazarlarının hikâyelerinde dikkat çeken konular coğrafi konumları nedeniyle genelde denizle alakalı olup yaşanılan dram ve olaylardan özgürleşme sembolü olarak kuş sembolü kullanılmıştır. Zira; bu bölgede doğan her çocuğun ilk duyduğu ses deniz sesidir. Hal böyle olunca hikâyenin ana konusunun deniz olması kaçınılmazdır. Bunun yanında hayal ve rüya anlamına gelen *el-Hulm* kelimesine de öykülerde sıkça rastlanmaktadır. Bu durum yazarların içinde bulundukları duygu dünyasındaki hayallerin bir taraftan gerçek olma olasılığı ya da onların sadece rüya ile sınırlanabileceği şeklinde iki türlü açıklanabilir.

BAE hikâyeciliğinde kadın yazarların etkisi oldukça geniştir. Kadın yazarlar, ele aldıkları konular bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Yazarların eserlerinde hüznün, sevinç, acı, ağlayış, haykırış ve gülümseyiş gibi duyguların rengârenk atmosferinde insan ruhunun ve toplumun derinliklerinde bir gezintiye çıkılmaktadır. Hikâyelerde Arap dilini ve toplumun sosyal formunu koruma arzusunun yanında toplumun kırılmayı arzulan zincirlerinin sesi de duyulmaktadır.

Yukarıda isimleri zikredilen kadın yazarların hikâye alanında kaleme aldıkları eserleri, ele aldıkları konular ve onları aktarma şekillerinin aktarıldığı bu çalışmada çevrimiçi kaynaklardan faydalanılmıştır. Nitekim çalışmada ele alınan konunun güncelliği, yazarların birçoğunun hayatta olması ve hala üretim dönemlerinde

olmaları nedeniyle hikâyeler ve yazarlara ait bilgiler ya kendi internet sayfalarından ya da onları tanıtan yazılardan edinilmiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça/Reference

- Can, Ahmet Hamdi. *Birleşik Arap Emirlikleri'nde Roman- ez-Zıllu'l-Ebyad Örneği*. Erzurum: Fenomen Yayıncılık, 2022.
- Demirayak, Kenan. *Arap-İslam Edebiyatı Literatür Bilgisi*. İstanbul: Cantaş Yayınları, 2016.
- Ebû Şevârib, Muhammed Mustafa. *el-Medhalu İlâ Funûni'n-Nesri'l-Edebiyyi'l-Hadîs ve Mehârâtuhu't-Ta'bîriyye*. İskenderiye: Dâru'l-Vefâi lidünyâ et-Ṭibâ'at ve'n-Neşr, 2007.
- el-Fâhûrî, Ḥannâ. *el-Câmî' fî Târîhi'l-Edebi'l-'Arabî*. Beyrut: Dâru'l-Ceyl, 1986.
- Er, Rahmi. *Arap Edebiyatı*. İstanbul: DİA, 2008, 35: 164-166.
- Erhame, İbtisâm Muhammed ve Tâyi', es-Suveyd ve Sâmi. "el-İ'lâmu'l-İmârâtî'n-Neş'e ve't-Tatavvur", *el-Mecelletu'l-İlmiyye libuhûsi'l-'Alâkâtî'l-Âmme ve'l-Î'lân* 8, (2016): 437-467.
- Fethi, İbrahim. *Mu'cemu'l-Mustalahâtî'l-Edebiyye*, Tunus: el-Müessetü'l-Arabiyyetü li'n-Nâşirîne'l-Müttehidîne, 1986.
- Ğulûm, İbrahim Abdullah. *el-Kıssatu'l-Kasîra fî'l-Halîci'l-'Arabiyyi,(el-Kuveyt ve'l-Bahreyn)Dırasatun Nakdiyyetun Tahliliyyetun*. Beyrut: el-Müessesetü'l-'Arabiyyetu li'd-Dırâsâtî ve'n-Neşr, 2000.
- Hafız, Sabri. *Modern Arap Kısa Öyküsü*. Çeviren Azmi Yüksel. Ankara: Nüşa Şarkiyat Dergisi Araştırmaları Dergisi, 2003, 1: 77-96.
- Mezîd, Bahaüddîn Muhammed. *el-Edebu'n-Nisâiyyu fî'l-İmârati'l-'Arabiyyeti'l-Müttehide*, y.y: 2012.
- Tijani, Olatunbosun İshaq. "Contemporary Emirati Literature: Its Historical Development and Forms." *Journal of Arabic and Islamic Studies* 14, (2014): 121-136.
- Tosun, Necip. *Modern Öykü Kuramı*. Ankara: Hece Yayınları, 2014.

Tu'ayme, Rüşdî Ahmed. *el-Mecâlisu's-Sekâfe fi'l-Îmârât*. Kuveyt: Meclisu'n-Neşri'l-İlmî-Câmi'atu'l-Kuveyt, 1999.

Yazıcı, Hüseyin. *The Short Story In Modern Arabic Literature*. Kahire: General Egyptian Book Organization, 2004.

Elektronik Kaynakça/Electronic Reference

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 22 Mayıs 2023.

<https://abdulhamidahmad.com/archives/593>

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 22 Mayıs 2023. el-İttihâd.

<https://www.alittihad.ae>.

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 22 Mayıs 2023. Menhum,

<https://manhom.com>;

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 22 Mayıs 2023. al-Tibrâ.

<https://altibrah.ae/author/1217>

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 23 Mayıs 2023.

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%86%D8%A7%D8%B5%D8%B1_%D8%AC%D8%A8%D8%B1%D8%A7%D9%86

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 23 Mayıs 2023.

<https://www.alittihad.ae/writer/24/%D8%AD%D8%A7%D8%B1%D8%A8-%>

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 24 Mayıs 2023.

<https://storyuae.com/archives/871>

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 29 Mayıs 2023.

<https://www.alkhaleej.ae/%D9%85%D9%84%D8%AD%D9%82/%D9%88%D8%AC%D9%88%D9%87-%D9%85%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D8%AF%D9%8A%D8%A8%D8%A9-%D8%AF-%D8%A3%D9%85%D9%8A%D9%86%D8%A9-%D8%A8%D9%88%D8%B4%D9%87%D8%A7%D8%A8>

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 22 Mayıs 2023.

<https://altibrah.ae/author/6600>)

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 17 Mayıs 2023.

<https://storyuae.com/archives/867>

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 29 Mayıs 2023.

<https://storyuae.com/archives/867>

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 29 Mayıs 2023. <https://middle-east-online.com/%D9%82%D8%B1%D8%A7%D8%A1%D8%A9-%D9%85%D8%AA%D8%AC%D8%AF%D8%AF%D8%A9-%D9%81%D9%8A-%D9%85%D8%B3%D9%8A%D8%B1%D8%A9-%>

<https://middle-east-online.com/%D9%82%D8%B1%D8%A7%D8%A1%D8%A9-%D9%85%D8%AA%D8%AC%D8%AF%D8%AF%D8%A9-%D9%81%D9%8A-%D9%85%D8%B3%D9%8A%D8%B1%D8%A9-%>

[%D9%85%D8%B1%D9%8A%D9%85-%D8%AC%D9%85%D8%B9%D8%A9-%D9%81%D8%B1%D8%AC-%D9%80-%D9%82%D8%B5%D8%A9-%D8%BA%D8%A7%D9%81%D8%A9-%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA%D9%8A%D8%A9](#)

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 23 Mayıs 2023. <http://dar-alfarabi.com/authors/%D8%B3%D8%B9%D8%A7%D8%AF-%D8%B2%D8%A7%D9%8A%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D9%8A%D9%85%D9%8A/>

el-Tibrâ. <https://altibrah.ae/author/4115>

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 29 Mayıs 2023. <http://www.syrianstory.com/sara.htm#t>

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 30 Mayıs 2023. <https://www.marefa.org/%D8%A8%D8%A7%D8%B3%D9%85%D8%A9%D9%8A%D9%88%D9%86%D8%B3>

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 09 Ağustos 2023. <https://diwanalarab.com/%D9%86%D8%A7%D8%B5%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D8%B8%D8%A7%D9%87%D8%B1%D9%8A>

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 10 Ağustos 2023. <https://www.albayan.ae/five-senses/east-and-west/2017-11-04-1.3089155>

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 10 Ağustos 2023. <https://ae.linkedin.com/in/%D8%A7%D8%A8%D8%B1%D8%A7%D9%87%D9%8A%D9%85-%D9%85%D8%A8%D8%A7%D8%B1%D9%83-b68463100>

“Ülke Profil: Birleşik Arap Emirliği.” Erişim 29 Ağustos 2023, <https://altibrah.ae/book/10747>